

SAVET ZA ŠTAMPU

Komisija za žalbe

Br.129

27.10.2022.

Beograd

ZAPISNIK

Sa 128. sednice Komisije za žalbe, održane 27.10.2022. godine u 18 sati u prostorijama Saveta za štampu

Prisutni članovi Komisije: Jelka Jovanović, Olivera Milošević, Nadežda Budimović, Vlado Mareš, Dragan Đorđević, Vida Petrović Škero, Tamara Skrozza, Zlatko Čobović, Jelena Petković i Snežana Andrejević

Odsutni članovi Komisije: Bojan Cvejić

Ostali prisutni: Aleksandra Ničić, sa portala „UNS.rs“, Danica Đokić iz „Cenzolovke“, Kristina Koprivica iz lista „Danas“, studentkinja Ivana Stojkov, Željko Bodrožić, predsednik UO Saveta za štampu i Gordana Novaković, generalna sekretarka Saveta za štampu

Dnevni red:

1. Razmatranje žalbe Autonomnog ženskog centra na tekst objavljen u listu „Informer“
2. Razmatranje žalbe Centra za socijalni rad Leskovac na intervju objavljen na Jutjub kanalu portala „Glas javnosti“
3. Razmatranje žalbe dr Valentine Arsić Arsenijević na tekst objavljen na portalu „Blic.rs“
4. Razmatranje zahteva urednika „Danasa“ Dragoljuba Petrovića i Bojana Cvejića da Komisija da mišljenje o tome da li je prekršen Kodeks objavljivanjem intervjua

Članovi Komisije za žalbe su se na početku sednice izjašnjavali o tome da li da se u dnevni red uvrsti zahtev urednika „Danasa“, s obzirom na to da ovo nije regulisano Poslovníkom o radu Komisije za žalbe, ali je Komisija u prošlosti prihvatila tri ovakva zahteva. U diskusiji koja je prethodila izjašnjavanju, Snežana Andrejević je rekla da je pogedala prethodne slučajeve u kojima je Komisija prihvatila zahteve i da u ovim slučaju ne vidi ni pravni interes radi zaštite interesa lista „Danas“, ni formalna ovlašćenja da se Komisija izjašnjava o zahtevu. Jedino što postoji su ti prethodni presedani, od kojih je treći veoma problematičan kad je sadržaj odluke Komisije u pitanju. Zbog toga je predložila da se Komisija, ukoliko se bude pozivala na ove presedane, pozove samo na prva dva. Istakla je da je formalista i da misli da Komisija ne treba da arbitrira u uređivačkoj politici, posebno kada je to odgovor političarima, koji imaju svoju

odgovornost za ono što govore. Kad je reč o samom intervjuu sa Goranom Jevtićem, rekla je da ne vidi ništa sporno u samom tekstu, ali da jeste ozbiljno etičko pitanje da li bi neko ko je osuđen za takvo delo trebalo da ima prostor u medijima. Podsetila je na slučaj Romana Polanskog, koji je bio samo osumnjičen, a kome u Americi nije bilo mesta u javnom životu. Dodala je da ona ne bi objavila takav intervju, jer može da pretpostavi kako se oseća žrtva kada čita jedan ovako afirmativan tekst sa tom osobom, te da će, ako Komisija prihvati da o ovome da mišljenje, biti uzdržana. Olivera Milošević je rekla da nije bila u Komisiji kada je odlučivala o prethodna tri zahteva i da bi, da jeste, imala isti stav kao i danas – da Komisija postoji da bi odlučivala o žalbama, pa je i u ovom slučaju, ako je nekome zasmetao tekst, mogao da podnese žalbu. Po njenom mišljenju, od Komisije se, ovakvim zahtevom, očigledno traži da založi svoj integritet, jer se unapred pretpostavlja da će većina glasati da Kodeks nije prekršen i to će onda biti potvrda etičnosti „Danas“. Navela je da postoji opasnost da Komisija bude „zatrpna“ ovakvim zahtevima, za koje jeste stručna, ali može biti zloupotrebljena, kao i da će biti uzdržana prilikom glasanja. Dodala je da se u velikoj meri ne slaže sa Snežanom Andrejević i da smatra da svako ko je izdržao kaznu ima pravo da živi kao i svi drugi, te da ovaj intervju ne može naneti veću štetu žrtvi nego njegov javni angažman. Jelena Petković je ocenila da pravilima rada Saveta nije regulisano pitanje da li Komisija može da daje mišljenje i da to može da bude problem i kasnije, zbog čega bi trebalo izmeniti Poslovnik i regulisati percizno ko može da podnosi zahtev, u kojim slučajevima, na koji način, da se ne bi dogodilo da Komisija bude „zatrpna“ raznim zahtevima, a i kako bi se izbegle dalje polemike o tome, ali da će ona glasati za prihvatanje zahteva. U raspravu se uključio i predsednik Upravnog odbora Saveta za štampu Željko Bodrožić, koji je prisustvovao sednici, i istakao da je odluka na Komisiji, koja je potpuno autonomna u odlučivanju, ali je dodao i da postoji praznina u propisima kada su ovakvi zahtevi u pitanju, te da će, ukoliko članovi Komisije to budu predložili, UO, zajedno sa njima, razmotriti izmene pravila, kako bi se ovo pitanje jasno definisalo. Vlado Mareš je istakao da o zahtevu treba raspravljati, kao što je Komisija radila i u prethodnim slučajevima i da ne vidi nikakav problem u tome da Komisija saopšti svoje mišljenje, niti da se plaši poplave takvih zahteva u budućnosti. Rekao je da je u ovom slučaju reč o politikantskom maniru, koji političari koriste svaki drugi dan – da brljotinu u režimskim redovima pokrivaju izmišljanjem neke navodne brljotine u neregimskim redovima. Tamara Skrozza je navela da izneti argumenti, sa kojima je inače saglasna, idu uz sliku društva u kojoj institucije funkcionišu i u kojoj se, sa najvišeg državnog vrha, na konferencijama za novinare, ne govori šta neko treba ili ne treba da objavljuje, jer je to atak na slobodu govora i to kabinet predsednika ne radi prvi put. Možda bi intervjui objavljeni u „Informeru“ i „Danasu“ mogli da se porede na nekoj medijskoj konferenciji ili u nekoj raspravi o etičkim standardima novinarstva, ali ne na mestu sa kojeg je to urađeno. U normalnoj državi „Danas“ bi imao zaštitu institucija, reagovalo bi nadležno ministarstvo, ali mi nemamo institucije koje bi reagovale na ovakav pritisak na medije i „Danas“ nema kome drugom da se obrati nego Savetu za štampu, rekla je i istakla da, bez obzira na praznine u Poslovniku, ako Komisija ne raspravlja o ovome, nema ko drugi. Zlatko Čobović je takođe smatrao da Komisija mora da raspravlja o zahtevu, kao što je već uradila tri puta. Rekao je da ne zna da li će Komisija posle ovoga biti zasuta sličnim zahtevima, ali da svakako treba pokrenuti postupak da se Poslovnik dopuni. Nakon toga, Komisija je sa osam glasova za, jednim protiv i jednim uzdržanim, odlučila da razmatra zahtev.

1. Žalbu zbog intervju sa serijskim silovateljem podneo je Autonomni ženski centar i još šest građanki i građana. Članovi Komisije upoznati su sa sadržajem ovih žalbi, ali su razmatrali samo žalbu Autonomnog ženskog centra, jer ostale nisu ispunile formalni kriterijum da je podnosilac žalbe lično oštećen objavljenim sadržajem. Tamara Skrozza je, u toku diskusije, naglasila da je, intervjuom, pre svega, prekršena odredba Kodeksa koja se odnosi na zabranu

širenja straha, posebno što se to desilo u vreme već veoma podignutih tenzija u javnosti. Vlado Mareš je rekao da će glasati da je Kodeks prekršen, jer je „bezobzirmo objaviti takvo nešto. Reč je o veoma osetljivoj temi, gde medij mora veoma pažljivo da odmerava sve, a ovo je „dolivanje ulja na vatru iz čistog senzacionalizma, koji je neukusan“. Istakao je i da je intervju ipak imao veliku vrednost zbog reakcije javnosti i da se nada da bi ovo mogao da bude prelomni događaj, jer je odijum javnosti rezultat i minulog rada urednika „Informera“, a ne samo ovog teksta, te da ono što mu se dogodilo nije nasilje nad njim, već ima snažnu simboličku vrednost. Tamara Skrozza je reagovala na ovo, naglašavajući da Komisija ne treba da se bavi Draganom Vučićevićem, niti njegovim dosadašnjim radom, već da odlučuje o konkretnoj žalbi na tekst koji je „uz korena uzdrmao javnost“, te da bi imala isti stav i da se „Infomer“ juče pojavio na kioscima i u prvom broju objavio ovakav intervju. Ona je ocenila da je reč o „skandaloznoj promociji nasilja, divljačkom ataku na prošle i potencijalne buduće žrtve ovog i drugih silovatelja, grubom nasrtaju na bezbednost žena, širenju ideja o silovanju kao nečemu prihvatljivim“ i sadržaju koji je veoma štetan po decu. Vida Petrović Škero je rekla da je ovo nešto najstrašnije što je videla u poslednje vreme i da je konačno dovelo do toga da javnost počne da sažaljeva silovatelja. Nakon protesta više udruženja zbog zloupotrebe nasilja nad ženama, dolazimo do toga da je to tekst, kojim se navodno želi pomoći ženama. Njih je tri dana neko savetovao da će on završiti u pritvoru jer nema stalnu adresu boravka i oni su ga prijavili pošto je navodno pretio novinarkama, što je zloupotreba prava, rekla je. Istakla je i da je sloboda govora u ovom slučaju zloupotrebljena na svaki način, te da bi Komisija, širom analizom, došla do toga da je verovatno prekršeno 70 do 80 odsto tačaka Kodeksa. Snežana Andrejević je takođe ocenila da je Kodeks prekršen i da je objavljivanje ovakvog intervjua nedopustivo, te da odlukom treba da se ukaže na potpunu neosetljivost novinara na patnje žrtava, jer se ljudi sa razlogom plaše u ovakvim situacijama i potrebna je samo mala iskra da zapali vatru. Saglasila se sa Tamarom da ovo nije priča o „Informeru“ i o zaslugama njegovog urednika, već Komisija treba da se koncentriše na tekst i da svojom odlukom nekako zaštititi žrtve, te da možda čak treba tražiti i dopunu akata Saveta kada je reč o nasilju nad maloletnicima i ženama. Komisija je, potom, jednoglasno odlučila da su prekršene tačka 1 poglavlja I, tačke 1, 4 i 5 poglavlja IV, tačka 1 poglavlja V i tačka 8 poglavlja VI.

2. Direktor Centra za socijalni rad Leskovac podneo je žalbu zbog intervjua na Jutjub strani portala u kojem, kako je naveo, čovek pravosnažno osuđen za nasilje u porodici, iznosi ozbiljne optužbe na rad zaposlenih u Centru za navodno maltretiranje njegovog maloletnog deteta. Jelka Jovanović je rekla da ovo donekle podseća na prethodnu tačku jer je takođe reč o intervjuu na Jutjub kanalu, koji je, inače, imao više od 50 hiljada pregleda i na stotine komentara. Tamara Skrozza je navela da su, uz predložene tačke, prekršene i odredbe Kodeksa koje se odnose na zaštitu privatnosti, jer je otkriven identitet maloletne dece, dok je Nadežda Budimović ukazala da je ponašanje novinarkе bilo neprofesionalno i navijačko, te da je time prekršena i tačka 1 poglavlja Istinitost izveštavanja. Jelena Petković je ocenila da je novinarka možda imala najbolju nameru, ali da se nije dobro snašla, kao i da se u ovakvim parnicama, kada se koriste deca, mora postupati posebno obazrivo, a novinari moraju da budu jako dobro obrazovani i pripremljeni. Narušena je i privatnost, ali nema ni druge strane, i to ne samo ljudi iz Centra za socijalni rad, nego ni druge strane u sporu, a sagovornik sve vreme iznosi optužbe, bez ijednog pitanja novinarkе na osnovu čega to tvrdi. Zlatko Čobović je dodao da čak i ako u formi intervjua nije mogla da se predstavi druga strana, mogao je da se napravi još neki, drugačiji prilog, da bi bilo neke ravnoteže. Umesto toga, sva pažnja data je jednoj strani. Olivera Milošević je istakla da je u pitanju klasična zloupotreba jedne disfunkcionalne porodice, te da joj veoma smeta način na koji je novinarka vodila taj razgovor i, možda je pregrubo reći, ali praktično navijala. Sagovornik je unapred predstavljen kao žrtva, kao divan čovek kome nema ko da pomogne, što ne znamo da li je tačno, ali je to izazvalo veoma velik broj komentara gledalaca, od kojih neki pozivaju i da se zapali Centar za socijalni rad, za šta redakcija takođe

snosi odgovornost. Uz sve to, ovakvi prilozi trajno žigošu decu o kojoj se govori, a momenat kada voditeljka pušta snimak deteta koje plače je „dno profesije“. Snežana Andrejević je naglasila da ovakvo nešto nikada nije smelo biti objavljeno, jer sagovornik govori detalje sa zatvorenog suđenja koje je u toku, za šta treba krivično da odgovara, kao i za nezakonito prisluškivanje radnica Centra. Mladi novinari treba da pogledaju ovaj snimak da shvate kako nikada ne treba da rade, jer je time prekršen ne samo Kodeks, nego i Zakon. Komisija je, po okončanju diskusije, jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 1 i 4 poglavlja I, tačke 1 i 2 poglavlja V i tačke 1 i 4 poglavlja VII.

3. Valentina Arsić Arsenijević podnela je žalbu zbog teksta u kojem se tvrdi da, nakon što je preporučivala ivermektin za lečenje kovida-19 sada tvrdi da ovaj lek leči i kancer, a da se nije potrudio da proveriti ni da li je to uopšte ona napisala. Vlado Mareš je rekao da je reč o tekstu koji je napisan pre osam meseci, u drugačijim okolnostima i da nije moguće iz sadašnje perspektive odlučivati o tome, što je tvrdio i na prethodnoj sednici, kada je razmatrana slična žalba. Zato će glasati da Kodeks nije prekršen. Zlatko Čobović je rekao da ne bi bilo dobro kada bi, a na to liči, ove odluke Komisije bile upotrebljene u svrhu nekog veštačenja u sudskom sporu ili nešto slično, ali da je tekstom prekršen Kodeks, što praktično i sam autor priznaje navodeći da je to napisala ona „ili neko ko se predstavlja kao ona“. Tekst je napisan neprofesionalno, „Blic“ je bio dužan da je pozove i proveriti da li je to ona napisala i očigledno je da taj medij protiv nje vodi kampanju. Olivera Milošević je rekla da je, prilikom odlučivanja o prethodnoj žalbi glasala da nije prekršen Kodeks, ali da će sada glasati da jeste. Prošli put je to gledala iz perspektive borbe protiv lažnih vesti u vreme epidemije korone, ali sada to već liči na kampanju. Nadežda Budimović je takođe smatrala da je tekst neprofesionalno napisan i da se stiče utisak da je list hteo da produži priču koja je izazvala veliku pažnju kada je objavljen prvi tekst. Jelena Petković je podsetila da to što je nešto objavljeno na društvenim mrežama ne znači da je tačno i to mora da se proveriti. Tvit može da bude povod da se neka tema istraži, a nikako da se ceo tekst napiše samo na osnovu nečijeg tvita, jer čak i da je tačan, nedostaje kontekst. Komisija je, sa devet glasova za i jednim protiv odlučila da su prekršene tačke 2 i 4 poglavlja I i tačka 1 poglavlja V.

4. Iz rasprave i odlučivanja o zahtevu urednika „Danasa“ bila je isključena Jelka Jovanović, zaposlena u tom mediju. Sednici je u ovom delu predsedavao Vlado Mareš.

Zahtev je podnet nakon što je predsednik Srbije na konferenciji za novinare izjednačio intervju sa Goranom Jevtićem sa Informerovim intervjuom sa Igorom Miloševićem, višekstrukim silovateljem. Tamara Skrozza je ocenila da „Danas“ nije prekršio Kodeks i da se dva intervjua suštinski razlikuju, jer Jevtić nije pričao o onome za šta je osuđen. Rekla je da razume i ono što je na početku sednice navela Snežana Andrejević, ali da o tome može da se raspravlja na nekoj drugoj platformi i dodala da nisu novinari ti koji treba da nekoga lustriraju, ako to nije uradio zakon i nemaju pravo da ne razgovaraju sa umetnikom koji je odslužio neku kaznu, ukoliko mu nije zabranjeno da se bavi svojim poslom. Zlatko Čobović je podsetio da je Komisija već odlučivala o njegovoj žalbi pre nego što je pokrenut postupak i da je tada odlučeno da je prekršena prepostavka nevinosti. Kasnije se ispostavilo da jeste to uradio, osuđen je i izdržao kaznu. Intervju je, kako je rekao, dozvoljen sa svakim, samo je pitanje o čemu se govori i da je Jevtić govorio o onome za što je osuđen, to ne bi bilo u skladu sa Kodeksom, ali on govori o svojim ulogama. Vida Petrović Škero je rekla da je prethodna odluka Komisije bila ispravna, jer niko se ne može proglasiti krivim pre pravosnažne sudske presude. Objasnila je i da novinari treba da zanju da sud može presudom da nekome zabrani obavljanje delatnosti, što se uglavnom dešavalo kad je reč o profesorima ili lekarima, dok je glumcima obavljanje delatnosti zabranjivano samo posle Drugog svetskog rata. On ima pravo da glumi, a intervjue može da daje samo ako ga novinari pozovu, zato Komisija ne govori o glumcu, nego o tome da li je medij prekršio Kodeks objavljujući intervju sa nekim ko je osuđen. Po njenom mišljenju –

apsolutno ne, rekla je i dodala da se ovde politika „malo poigrala vađenjem papira i upoređivanjem – šta rade ove novine, a šta rade one“. Ovde je reč o nasrtaju na slobodu govora, o kojoj nema ko drugi da raspravlja. Komisija ima pravo da da mišljenje i da treba da kaže da u tekstu nije bilo kršenja Kodeksa. Rekla je da je, uprkos tome što nema nikakvog prekršaja, rad Komisije težak, jer je unapred zloupotrebljena i ispolitizovana njena odluka, i da uz to mišljenje treba doneti i zaključak kojim se predlaže dopuna pravila rada Komisije. Jelena Petković je istakla da su dva intervjua neuporediva i da ne želi da upada u zamku da ih poredi. U ovom slučaju za nju je pitanje – da li mi umetnika cenimo po njegovom umetničkom doprinosu ili po ličnosti i da li smo zbog njegovog umetničkog doprinosa spremi da mu oprostimo. Podsetila je na to da je Polanski pobegao, da nije odslužio kaznu, ali da su svi intervjui koje je posle dao američkim televizijama sadržali pitanja o tome, kao i da je bilo kritika kada je dobio Oskara. To jeste tema i pitanje za struku je da li imamo obavezu da čitaoce podsetimo na to da je Jevtić osuđen, posebno zbog činjenica da je to verovatno prvi intervju koji je dao nakon što je odslužio kaznu. To je dilema koju su imali i u listu „Danas“, doneli su uredničku odluku da to u intervjuu ne pomeni. Snežana Andrejević je podsetila na slučaj Žarka Lauševića, koga novinari takođe nikada nisu pitali ništa u vezi sa ubistvom za koje je osuđen. Nadežda Budimović je naglasila da Komisija u ovom slučaju radi pod velikim pritiskom da ne odlučuje o zahtevu „Danasa“. Rekla je da misli da Kodeks nije prekršen, ali su nijanse između odgovornog i manje odgovornog novinarstva brojne i da je pitanje procene, pa i mere dobrog ukusa kada ćete i koga intervjuisati i dati mu priliku da iznosi svoju životnu ili političku filozofiju. Sve dok to ne krši Kodeks, stvar je procene čitalaca da li će im se to dopasti ili ne. Tamara Skrozza je ukazao da su Jelena Petković i Snežana Andrejević otvorile većitu dilemu o razlici između privatnog života umetnika i njegove umetnosti, koja nikada nije do kraja razrešena. Dobro je da je tako, jer je malo umetnika koji su besprekorne privatnosti. Ovo je diskreciona odluka uredništva i Komisija ne može da odlučuje o etičnosti nečega što se nije dogodilo, o tome da li je etično to što nije postavljeno pitanje. Rekla je i da bi trebalo pozvati sve nosioce javnih funkcija da se uzdrže od pritisaka na uređivačku politiku i poređenjem medijama, jer to nije njihov posao. Olivera Milošević je rekla da bi bilo nedosledno da se izjašnjava kada je već bila uzdržana prilikom odlučivanja o tome da li će Komisija razmatrati zahtev, ali da ne bi bilo zamene teza, želi da pojasni svoj stav zašto je u slučaju „Informera“ glasala da je Kodeks prekršen. Istakla je da ne želi da relativizuje delo za koje je Jevtić osuđen i da se rukovodila isključivo sadržajem intervjua u oba slučaja i da tu pravi razliku, jer je „Informer“ objavio razgovor sa čovekom koji je samo tri meseca od svoje 14. godine bio na slobodi i koji daje uputstva ženama kako da se ponašaju kad ih siluje. Komisija je mišljenje da nije bilo prekršaja Kodeksa usvojila sa sedam glasova za i uz dva uzdržana.

Sednica je završena u 20.10 sati.

Zapisnik vodila

Predsedavajuća

Gordana Novaković

Jelka Jovanović